

תוכן העניינים

פתח דבר ..... טו

הקדמה ..... כא

חלק ראשון: שו"ע הלכות ראש חודש וברכת הלבנה

סימן תיז ..... כז

ברכת החודש.....כז

שבת שקודם ר"ח • מתי מכריזים • להאריך באמן • פתיחת ההיכל • ר"ח תשרי • ר"ח אב • ר"ח שחל בשבת • שנה מעוברת • הזכרת תוארים לחודשים • הכרזת ר"ח הוא הודעה לציבור שיזהרו בהלכות החודש • אחיזת הספר • כשצריך הספר למנין אחר ויש בזה טרחא דציבורא • שכחו להכריז והחזירו הספר • המנהג לעמוד בהכרזת ר"ח • ידיעת זמן המולד • ציבור שלא יודעים זמן המולד • מהו המולד • כשעבר זמן המולד • נוסח אמירת יהי רצון וכו' • אמירת מי שעשה ניסים ושאר תפילות, וגם הציבור יאמרו זאת • גם הציבור יאמרו באיזה יום ר"ח • היאך מזכירים תפילה חדשה בשבת • הטעם שמזכירים את חכמי ישראל בהכרזת ר"ח • אמירת וגשמים בעיתם בחורף ולטללי ברכה בקיץ • אמירת ולגשמים בעיתם בניסן וחשון • אמירת יה"ר ביחיד בער"ח • עדיף בעשרה • אמירת אב הרחמים • חודשים שאומרים אב הרחמים • הזכרת נשמות

תענית בערב ר"ח.....לא

יש נוהגים להתענות בער"ח • לכל הפחות ער"ח ניסן סיון אדר • בג' חודשים אלו טוב להתענות ב' ימים רצופים • ער"ח אלול • שנה מעוברת • טעם התענית • עדיף תענית לילה ויום ועולה לו ככד' תעניות • עיקר התענית • התבודדות • בכייה בתפילת שחרית • קבלת תענית • נוסח הקבלה • קבלת תענית בטעות • קבלת תענית בטעות כשהמולד הוא בער"ח קודם חצות • קריאת ויחל ואמירת ענינו • סדר הלימוד • תיקון לעוון חילול ה' ועוון הקרי • התענית תהיה לפני המולד • ער"ח ניסן ואב • תענית בער"ח אייר • תענית בער"ח חשון • תענית בער"ח כסלו • תענית בער"ח טבת • חל ער"ח בשבת • חל ער"ח ביום שישי • השלמה • עד מתי התענית • לא ישהה אחר צאת הכוכבים • כל אחד יעשה כמנהגו • נפילת אפיים • תענית לת"ח מלמד תינוקות ופקיד ושכיר וכדו' • הנהגות לאדם שאינו יכול להתענות • יש לאדם לתקן מעשיו

יום כיפור קטן.....לה

חודשים שלא אומרים בהם תפילת יוה"כ קטן • סדר יוה"כ קטן • טעם לשם זה • אמירת סליחות ושאר דברי כיבושים קודם מנחה • המנהג • אמירת וידוי • בבית האבל

דינים ועניינים נוספים הקשורים לער"ח.....לו

שלא להניח כלי פשתן בכביסה • כמה מלאכות אסור לעשותן בזמן חידוש הלבנה • טבילה • אמירת תיקון לאה בער"ח • תחנון ונפילת אפים • אכילת קטניות וביצים וכדו' • הקפות סביב

המת קודם קבורתו • צידוק הדין וקדיש • תפילת אל מלא רחמים • לימוד בער"ח • התרת קללות • השתטחות על קברי צדיקים

עשיית מלאכה לנשים בר"ח.....לז

מלאכה לנשים • הטעמים שנשים לא עושות מלאכה בר"ח • אין חילוק בין נשים פנויות לנשואות • האם הוא מנהג שמחויבות בו או רק מנהג טוב • ביטול המנהג • מקומות שנהגו לעשות מקצת מלאכות ומקצת מלאכות שלא לעשות • שקבלו עליהן בסתם • כפיית מלאכה לאשתו ולעבדיו • הדין הנכון לנשים • כשר"ח ב' ימים באיזה יום נהגו שלא לעשות מלאכות • ליל ר"ח • כיבוס בגדים במכונה • בגדי תינוקות • תליית כביסה • ייבוש כביסה במכונה • גיהוץ בגדים • סריגה ותפירה לבני הבית • ללמד בבתי ספר וגנים • עבודה חוץ לבית שאם לא יעבדו יפטרו אותה

עשיית מלאכה לנשים בר"ח.....מ

אנשים שנהגו שלא לעשות מלאכה בר"ח • הפעלת מכונת כביסה, תלייתה וייבוש במכונה • נטילת ציפורניים בר"ח • תספורת בר"ח • כשחל בער"ש • חאלקה בר"ח • הנוהג שלא להסתפר האם יכול לספר אחרים

דינים ועניינים נוספים הקשורים לר"ח.....מא

א"א תחנון ונפילת אפים • וידוי במוצאי ר"ח • לימוד קבלה • לימוד הלכות קידוש החודש • לימוד בר"ח • לימוד מקרא בלילה • חזרה על תלמודו • התינוקות מסיימים לימודם מוקדם • הבחורים לא לומדים בישיבת רבם • נישואין בר"ח • סגולה לזכירה • זיווג לת"ח • אמירת י"ג מידות בברית מילה בר"ח • מניעה ממלאכה וקידוש עצמם • לדרוש ברבים על קדושת ר"ח • יאמר ר"ח טוב מבורך • תפילות להצלחת ימי החודש • גביית צדקה עבור עניי ישראל • החלפת הבגדים • החלפת הבגדים מבערב • הנהגות הגר"א והחת"ס • הדלקת נרות בר"ח • הוא טוב לעילוי נשמות • צדקה • הקבלת פני רבו • מעלת ר"ח • תפילה על הפרנסה • זמן המסוגל לביאת המשיח • ר"ח לא הוי פנים חדשות • יציאה לדרך או העברת דירה וכדו' • חודשים שלא נאמר בהם זאת • דבר מצוה • קריעה בכותל המערבי • המנהג • השתמטות מחובת הקריעה • האבות הקדושים נמצאים בכותל

סימן תיח: דין תענית חלום בראש חודש.....מו

קהילות מסויימות מתענות בר"ח • האם צריכים להשלים • אכילת פירות • תענית שעות • האיסור הוא עד שש שעות • ליל ר"ח • חל היארצייט של אביו או אימו בר"ח • חתן שיום חופתו הוא ר"ח • א"צ להשלים התענית • תענית לכלה בר"ח • ר"ח ניסן ור"ח אב • וידוי לחתן • גזרו תענית ציבור בר"ח • כשגזרו על כך וכך ימים ובתוכם היה ר"ח • צריכים להשלים זאת • כשהתענו רוב היום הראשון • ר"ח איקרי מועד ולא יום משתה ושמחה • סדר הקריאה בר"ח • שמתענים בו • אמירת ענינו • אין אומרים הלל • תענית יחיד בר"ח כשקיבל כך וכך ימים • א"צ לפרוע תענית זו • כשקיבל על עצמו סך ימי תעניות במשך השנה וחל בהם ר"ח וכדו' • כשקיבל על עצמו בלשון נדר • צריך להישאל על נדרו • כשלא התיר והתענה • פותחים לו פתח • התרת הנדר רק כשיחול • כשאמר הריני נודר להתענות • כשאמר הרי עלי להתענות וכו' • ר"ח לא איקרי יו"ט, ונפק"מ שנדר להתענות סך ימים חוץ מיו"ט • כשאמר שדעתו עליהם • נשבע

להתענות כך וכך ימים וחל בהם ר"ח • כשנשבע להתענות בר"ח • למעשה • יש לו להתיר שבועתו • תענית חלום בר"ח • התענה תענית חלום בשבת וביום ראשון הוא ר"ח • ר"ח ניסן שחל ביום ראשון והתענה בשבת תענית חלום • כנ"ל בר"ח אב • כשהתענה בר"ח ניסן או אב • כשהוא סתם צרה • התענה ת"ח בר"ח שחל בשבת כמה צריך להתענות

סימן תיט: סעודת ראש חודש.....נד

הטעם • המצוה היא על האנשים והנשים • אין חיוב לאכול פת • לכתחילה, וכן יבצע על ב' כיכרות • המצוה בב' הימים • שתיית יין • זהירות משכרות • מיסב על השולחן • שיהיו ת"ח מסבים על שולחנו • מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה חוץ מר"ח ועוד • האם ר"ח בכלל • לימוד זכות על מי שלא נוהג להרבות • מה שמוציא על התינוקות שמוליכים לבית רבן • א"צ להרבות בליל ר"ח • כשהרבה בסעודת ליל ר"ח האם יצא • אכילת ג' סעודות בר"ח • כשר"ח חל בחול מוסיף דבר מאכל אחד • עני שאין ידו משגת • סגולה לבנים • סגולה לירא"ש • אכילת בשר בר"ח מנ"א • האם יש דין שמחה בר"ח, ונפק"מ באישה שחל טבילתה בלילה אם מותרת באכילת בשר • כשר"ח חל בשבת • חל ר"ח ביום שבת וראשון • כשחל ר"ח בער"ש

סימן תכ: אם הנשים רשאות לקונן בראש חודש.....נח

קינה בר"ח על מת • על ת"ח • גדר ת"ח • על אשת חבר • הספד על אדם נכבד • הספד על יניק וחכים • הקפות סביב המת קודם קבורתו • אחר קבורת המת • עריכת עצרת התעוררות בר"ח • שמיעת הספד בדיסקים וקלטות • עלייה לקבר ביום השבעה או השלושים כשחל בר"ח • הליכה לבית הקברות כשחל יום היארצייט בר"ח • הקמת מצבה בר"ח • אמירת צידוק הדין וקדיש בר"ח • למעשה • לת"ח בפניו • הבראת האבל • צידוק הדין בער"ח • תפילת אל מלא רחמים • ברכת אשר יצר אתכם בדין

סימן תכא: קריאת ובראשי חודשיכם קודם פסוקי דזמרה.....סב

מנהג אשכנז • הטעם בפרסום • כשר"ח ב' ימים • מנהג ספרד • כשמתפלל ביחיד

סימן תכב: סדר התפילה והלל בראש חודש.....סג

דינים ועניינים הקשורים לתפילה.....סג
זהירות בקדושת ביהכ"נ • עיקר התפילה בר"ח • ש"ץ אבל בשחרית • ש"ץ אבל בקריאת ההלל • ש"ץ אבל במוסף • ש"ץ אבל במנחה וערבית • מנהג הספרדים

תזכורות לאמירת יעלה ויבוא.....סד

הזכרת יעלה ויבוא ברצה • הכרזת יעלה ויבוא בין קדיש לתפילה • הכרזה בשחרית בין גאולה לתפילה • הכרזה ע"י קטן • אמירת יעלה ויבוא בקול רם • הכרזת השמש בתפילה • אופני הזכירה לאמירת יעלה ויבוא • סימון בסידור • כשלא אמר יעלה ויבוא סימן רע לו • אמירת ברכי נפשי בזמירות • אמירת ברכי נפשי בערבית • ברכי נפשי בליל שבת ובמוצ"ש שחל ר"ח • בטעם אמירתו • אמירת לדוד ברכי נפשי קודם ה' מלך • אמירת פסוקי ובראשי חודשיכם • העומד בתפילה והבחין שחבירו לא אמר יעלה ויבוא • כשאינו יודע יעלה ויבוא מה יעשה •

תליית והסרת שלט בשבת שכתוב בו יעלה ויבוא + שינוי בין אם ר"ח הוא יום אחד לב' ימים +
השוכח יעלה ויבוא

סז שכת יעלה ויבוא בערבית.....

אמירת יעלה ויבוא כשמתפלל מבעו"י + שכח בערבית + כשאמר ברוך אתה ה' + לומר למדני
חוקך + טעה ואמר למדני חוקך + כשנזכר קודם שהתחיל מודים

סח שכת יעלה ויבוא בשחרית ומנחה.....

שכת בשחרית ומנחה + כשהזכיר בשמע קולנו בקשה לר"ח + כשאמר ברוך אתה ה' + כשהתחיל
מודים + כשלא חזר לרצה + אמר יעלה ויבוא במקום שאומרים על הניסים + כשחזר לרצה ותוך
כך הגיע הש"צ לקדושה + אם ענה קדושה + אמירת פסוק ה' שפתי וכו' + כשרגיל לומר תחנונים
+ סיים תחנונו ואין בדעתו לומר עוד + לסמוך על חזרת הש"צ + האם צריך להתפלל שוב במנין
+ כשביטו סמוך לבהכ"נ + שכח שר"ח ונזכר אחר חצות היום + אמר יעלה ויבוא ואמר במקום
ר"ח חג וכדו' + טעה ואחר יעלה ויבוא המשיך ותבנה ירושלים וכו'

ע שכת יעלה ויבוא בשחרית והתפלל כבר מוסף.....

כשכבר התפלל מוסף + כשחזר האם עם תפילין + כשהתחיל על דעת מוסף ונזכר בתוך ג'
ראשונות + לכנה"ג בכה"ג שכבר התפלל מנחה + כשלא הזכיר במוסף והזכיר בשחרית, וכן
כשלא הזכיר במוסף ומתפלל מנחה סמוך

עא מסופק אם הזכיר יעלה ויבוא.....

מסופק אם הזכיר יעלה ויבוא + כשהיה בדעתו בתפילה להזכיר ואח"כ מסופק אם הזכיר + כשזו
תפילה של"ש בה נדבה + כשאמר רצה היה בדעתו לומר יעלה ויבוא ואח"כ הסתפק אם אמר
+ מסופק אם הזכיר וקטן אומר לו שהזכיר + כשאחד אמר לו שהזכיר ואחד אמר שלא הזכיר +
מסופק בר"ח חשון אם אמר חג הסוכות או ר"ח

עב ש"ץ שלא הזכיר יעלה ויבוא.....

ש"ץ שלא הזכיר יעלה ויבוא + כשלא סיים תפילתו + אמירת ברכת כהנים + נזכר קודם שאמר
מודים והציבור אמרו + כשלא הזכיר במנחה + כשלא הזכיר בלחש

עג אישה ששכחה יעלה ויבוא.....

שכחה בשחרית ונזכרה אחר סיום תפילתה + כששכחה במנחה והתפללה שחרית

עג תשלומין בלא הזכיר יעלה ויבוא.....

התפללו הציבור ערבית מבעו"י והוא לא התפלל מנחה + כשלא הזכיר בראשונה יעלה ויבוא +
לא התפלל מנחה בער"ח + לא הזכיר בראשונה והזכיר בשניה + כשלא הזכיר בשתייהם או
שהזכיר בראשונה ולא בשניה + שכח ערבית ומתפלל שחרית שתיים ובשניה לא הזכיר יעלה
ויבוא + שכח ערבית שמתפלל שחרית שתיים אם התפלל שחרית ומוסף מתפלל שוב שחרית +
כשהוא ש"צ + ר"ח ב' ימים ולא התפלל מנחה ושכח בערבית השניה יעלה ויבוא + ר"ח ב' ימים
ולא התפלל מנחה, ובערבית הראשונה לא הזכיר יעלה ויבוא + לא הזכיר יעלה ויבוא במנחה
ונזכר בערבית של מוצאי ר"ח + כשר"ח ב' ימים + בכה"ג שהוא ערבית של ליל שבת + התפלל
בר"ח ושכח יעלה ויבוא וכשחזר שכח טל ומטר + האם צריך להניח תפילין + כשמתפלל שחרית
שתיים ושכח יעלה ויבוא בשניה, וכן בליל ב' דר"ח כשמתפלל תשלומי מנחה

עו נוסח יעלה ויבוא.....

בנוסח יעלה ויבוא, והפסקה בעניית אמן • עניית אמן • כשנמצא בבהמ"ז • יאמר ראש חודש • בחתימה לא יחתום כי אל מלך חנון ורחום אתה • אמר ביום הזכרון במקום ר"ח • לא יאריך הש"ץ בניגון בסוף הברכה • סיים שמו"ע ולא פסע והתחיל הלל • אסיפת צדקה בזמן קריאת ההלל • אמירת לשם יחוד • אמירת ההלל בשמחה • לומר יחד • קריאת ההלל בדילוג • מקור הדין • סדר הדילוג • טעה ואמר הלל שלם • זמנה • לקרות מעלות השחר • בכל לשון • הלל חלק משחרית • הפסקה בדיבור בין שחרית להלל • להוציא אחרים בקריאת ההלל • כשהמוציא עוד לא יצא יד"ח • נשים בקריאת ההלל • קטנים בקריאת ההלל • ברכת שהחינו על ההלל • ברכה על ההלל • הציבור א"צ לכוון שלא לצאת מהש"צ • בן א"י שנמצא בחו"ל והיה ש"ץ • האופן היותר טוב לדעת הרמ"א • האם הוא אף באופן שגומרים בו את ההלל • מי הם השניים • כשלא מצויים לו שנים • הגיע לבהכ"נ והציבור נמצא סמוך להלל • שכח יעלה ויבוא ונזכר קודם ההלל • כשנמצא באמצע פסוקי דזמרה • כשנמצא בין ישתבח ליוצר • אחר לבהכ"נ ויש באפשרותו או קריאת הלל בציבור או קריאת התורה • ברכה על ההלל למעשה • קהילה חדשה שבאה מחו"ל • מנהג מרוקו • זמן ברכת ההלל • הנוהג שלא לברך ונזדמן להיות ש"ץ במקום שמברכים • הנוהג לברך ונזדמן להיות ש"ץ במקום שלא מברכים • בא לגור להשתקע במקום שנוהגים ההיפך ממנהגו • לא בירך ברכה ראשונה • לא בירך ברכה ראשונה ונזכר באמצע ההלל • סיים את ההלל ונזכר שלא בירך לפניו ואחריו • עניית אמן ממי שאינו מברך על מי שמברך • נשים בברכת הלל • ברך לגמור במקום לקרוא • הברכה לקרוא אף בימים שגומרים את ההלל • בירך לקרוא במקום לגמור • מסופק אם אמר את ההלל • ר"ח טבת ויודע לקרות רק חצי הלל האם יברך

הלל בבית האבל ..... פג

ש"ץ אבל בקריאת ההלל • הלל בבית האבל • בית שהמת מת בו • הציבור שהתפללו שם • כשר"ח חל ביום הז' לאבלות • כשהאבל בא לבהכ"נ • שבת ר"ח • כפילות הפסוקים • מנהג בני ספרד • פסוקים שלא נהגו לכופלם אסור לכופלם • הפסוקים שהציבור עונים אחר הש"ץ • כשאינו נמצא עם הציבור יחד • הציבור חוזרים לומר יאמר נא וכו' • הפסקה באמצע ההלל לשאילת שלום וכדו' • עניית אמן וכדו' • עניית ברוך הוא וברוך שמו • קראו לו לעלות לתורה • הצריך לנקביו • הפסקה בהלל לענין אחר • אף לשו"ע וסייעתו שאין מברכים על ההלל שייך דין זה • חילוק בין ימים שגומרים בהם את ההלל לאין גומרים בהם את ההלל • הפסקה בק"ש • כיום שלא נוהגים בשלום אדם בבהכ"נ • מח' השו"ע והרמ"א בשהייה מחמת אונס בק"ש • חילוק בין סוגי האונסים • שיעור השהייה • כשבד"כ קורא מהר וכעת קרא לאט • בהלל הפסיק ושהה כדי לגמור את כולה • לדעת הרמ"א האם יש חילוק בין ק"ש להלל • קראה למפרע • הקדמה בסדר הפרשיות • הגדרת למפרע • קרא תיבה אחת למפרע • כשחזר האם מברך • קרא וטעה • דילג מילה אחת • מסופק היכן טעה • קריאת ההלל בע"פ • הלל בעמידה והטעם לכך • כשקרא מיושב • קראה כשהוא נסמך • גדר סמיכה • חולה שקשה לו לעמוד • עשרה יכולים לקרות יחד • סגולה לאריכות ימים • אמירת זבדיה בפיו

סימן תכג: סדר קריאת התורה בראש חודש ..... צא

אמירת קדיש תתקבל • כשאמר אחר ההלל חצי קדיש • כשאחר אומר ההלל מי יאמר הקדיש • אמירת בריך שמיא • אמירת התפילה מספר חמדת ימים • ד' עולים, ואין מפטירין בנביא • הטעם שקוראים ד' עולים • הקדמה • סדר חלוקת הארבעה עולים • המנהג • כשאין לוי בבהכ"נ

טעויות בקריאה.....צג

טעה ולא חזר ללוי ואמרת להם • כשקרא ללוי מאת הכבש האחד וכו' ושייר ב' פסוקים • קרא ללוי עד ובראשי חודשיכם • כשקרא לשלישי עד הסוף • כשקרא לשלישי ושייר רק ב' פסוקים

עוד כמה דינים ועניינים בעליה לתורה בר"ח.....צג

עלייה לתורה בר"ח, והמשלים עדיף • ישתדל לעלות בב' הימים והיום השני עדיף • לא יקרא העולה יחד עם הבעל קורא • חיסר תיבה אחת ישלים זאת • יצא יד"ח בשמיעת הברכות

קריאת התורה בר"ח טבת.....צד

ר"ח טבת שחל בשבת • כשקראו בשני בחנוכה ובשלישי בשל ר"ח • אמירת הקדיש • ר"ח טבת שחל בחול • סדר הקריאה • טעה וגם הרביעי קרא בר"ח • כשזכרו ברביעי • כשקראו לשלישי עד ובראשי חודשיכם • התחיל לקרות הקריאה בשל חנוכה • לאחרונים מה נקרא התחלה • לרמ"א האם צריך לברך כשקורא בר"ח • קראו לשנים בשל חנוכה • אמירת המזמורים • סדר התפילה אחר קריאת התורה • התחיל באמירת יענך • אמירת שיר של יום • האם צריך להזכיר היום יום וכו' • ידלג שבו היו הלוויים וכו' • מתי מחזירים הס"ת • לא אומרים מזמור לדוד • אמירת שירת הבאר • כוונה באמירת ראשי חודשים לעמך נתת • כוונה בחתימת הברכה מקדש ישראל וראשי חודשים • כמה נוסחאות בתפילת מוסף • אמירת ולכפרת פשע • אמירת כתר • נוסח אמירת כתר ועמך או עם עמך • אמירת מזמור ברכי נפשי • נשים בתפילת מוסף

טעויות בתפילת מוסף.....צח

טעה והתפלל שמו"ע במקום מוסף • מסופק אם התפלל מוסף או שהתפלל שמו"ע ומסופק אם הזכיר בה יעלה ויבוא • התפלל מוסף במקום שחרית • אמר בר"ח את מוספי או בר"ח שחל בשבת את מוסף • התחיל מוסף ונזכר שלא אמר יעלה ויבוא בשחרית • טעו הציבור והתחילו מוסף קודם אשרי • חתם מקדש ישראל והזמנים במקום וראשי חודשים

סידור התפילה.....צט

יש להסדיר את תפילת מוסף • תפילת מוסף בר"ח חשון • ע"י הרהור • חילוק בין יחיד לש"צ לענין הזכרת ה' • יעלה ויבוא • חליצת תפילין קודם מוסף • זמן חליצת התפילין • קיפול התפילין • קיפול התפילין בזמן שהציבור התחילו מוסף • התחיל תפילת מוסף ונזכר שיש עליו תפילין • סיים תפילת מוסף ונזכר שהיו עליו תפילין • שמע כתר ויש עליו תפילין • שמע כתר בעודו בפסוקי דזמרה • המניחים תפילין של רש"י ור"ת מתי יניחום • אחר מוסף לא יניח שוב תפילין • תפילין בר"ח למוהל אבי הבן והסנדק • תפילין במנחה • כשחל ר"ח ביום שישי • הנחת תפילין לתשלומי שחרית • סגולה להינצל מכל צרה

סימן תכד: דין הזכרת יעלה ויבוא בברכת המזון.....קד

שכח ולא אמר יעלה ויבוא בבהמ"ז • לכתחילה • כשנזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב • לכאוף • הוי ברכה הסמוכה לחברתה • אין חילוק בין יום ללילה • נזכר קודם ברכת הטוב והמטיב ואמר

יעלה ויבוא • החילוק בין יעלה ויבוא של סעודה לתפילה • כשנזכר בברכת בונה ירושלים קודם
 שאמר ה' • כשנזכר בברכת בונה ירושלים אחר שאמר ה' • התחיל בא"ה אמ"ה ונזכר שלא אמר
 רצה • כשלא יודע את נוסח ברוך שנתן • חילוק בין תפילה לבהמ"ז • ר"ח שחל בשבת ואמר
 רצה ולא אמר יעלה ויבוא • ר"ח שחל בשבת ולא אמר רצה ולא יעלה ויבוא • שכח רצה ואמר
 יעלה ויבוא ולא התחיל הטוב והמטיב • שכח רצה ואמר יעלה ויבוא והתחיל הטוב והמטיב •
 אמר יעלה ויבוא ולא הזכיר את שם החג • אמר יעלה ויבוא ובמקום להמשיך ותבנה ירושלים
 המשיך רצה • כשבירך אחר שיצא ר"ח • כשנמשכה הסעודה כמה שעות • אם כבר התפלל
 ערבית • כשלא התפלל ערבית והציבור התפללו • כשלא התפלל מנחה • כנ"ל לבילי ר"ח • ר"ח
 שחל במוצ"ש ונמשכה סעודת שבת עד מוצ"ש • עצה שלא ישכח יעלה ויבוא • עצה נוספת
 שלא ישכח יעלה ויבוא • אמירת הרחמן הוא יחדש עלינו וכו' • אמירת מגדול • הזכרת מעין
 המאורע במעין ג' • כשלא הזכיר

סימן תכה: דיני ראש חודש שחל להיות בשבת ..... קי

הפטרה בשמו"ת בשבת שחל בה ר"ח • תפילות ערבית שחרית ומנחה בר"ח שחל בשבת •
 כשלא אמר יעלה ויבוא בתפילות • ש"ץ שטעה ולא אמר יעלה ויבוא • אמירת ברכי נפשי •
 אמירת הלל • הוצאת ב' ספרים, וסדר הקריאה • טעו והתחילו לקרות מצו את בני ישראל •
 טעו וקראו רק ובראשי חודשיכם • טעו ולא קראו את המפטיר של ר"ח • אמירת הקדיש על ב'
 הספרים • כשאין מי שיאחוז את הס"ת השני • כמה קדישים אומרים • ר"ח טבת שחל בשבת
 • ר"ח טבת שחל בחול • קריאת ההפטרה • קראו את הפטרת השבוע • כשנזכרו באמצע
 הברכות שקראו את ההפטרה הלא נכונה • ר"ח אלול שחל בשבת • ר"ח אב שחל בשבת •
 לכאוף אין מדלגים מפרשה לפרשה • ר"ח שחל באחד מד' פרשיות • בכה"ג שטעו וסיימו בר"ח
 • בברכות ההפטרה לא מזכיר ר"ח • קטן לא יפטיר בשבת ר"ח

סעודת שבת ור"ח ..... קיג

יעלה ויבוא בבהמ"ז • הטעם שרצה קודם • הקדים יעלה ויבוא לרצה • התחיל יעלה ויבוא ונזכר
 שלא אמר רצה • החילוק בין בהמ"ז לתפילה • כשלא אמר יעלה ויבוא • הזכיר יעלה ויבוא
 בברכת ההודאה • הזכיר של שבת ולא ר"ח והתחיל הטוב והמטיב • שכח גם של שבת ונזכר
 קודם הטוב והמטיב • שכח רק של שבת ונזכר קודם הטוב והמטיב • כנ"ל ופתח בהטוב והמטיב
 • שכח יעלה ויבוא ורצה והתחיל הטוב והמטיב • הפטרה כשר"ח שחל ביום ראשון • כשבירך
 והפטיר בהפטרת השבוע • כשר"ח אלול או אב חלים ביום ראשון • ר"ח שחל בשבת ראשון •
 כשחל חתונה בר"ח וכדו' • המנהג • תפילת מוסף בר"ח שחל בשבת • אמירת זה קרבן שבת
 וכו' • טעם לאמירת אתה יצרת • אמירת קדשינו במצוותיך וכו' • נוסח התפילה

טעויות בתפילת מוסף ..... קיז

אם חתם רק בשל שבת • התפלל תפילת מוסף רגילה והזכיר יעלה ויבוא • כשהתפלל ביחיד •
 התפלל תפילה אחרת של שבת או תפילת חול והזכיר בה שבת ור"ח או שהוא מסופק • התפלל
 מוסף רגיל ולא הזכיר ר"ח וכן להיפך • התפלל רק של שבת וחזר והתפלל רק של ר"ח • אמר
 את מוסף במקום את מוספי • אמירת צדקתך בר"ח • אמירת צדקתך בער"ח

סימן תכו: ברכת הלבנה וזמנה..... קיט

ברכת לבנה או קידוש לבנה • ברכת הלבנה בחידושה • כשרואה מברך • אם בירך רק מחדש חודשים • כשחתם מקדש חודשים • האם הוי ברכת המצוות או השבח • בירך ורוצה להוציא אחרים • מסופק אם בירך • בלשון ארמי • ברכת שהחיינו • כמה דברים שיש ליזהר בזמן חידוש הלבנה

הפטורים והחייבים..... קכ

נשים בברכת הלבנה • סומא בברכת הלבנה • כשאין מי שיברך אלא רק הסומא • הרואה בבתי עיניים בברכת הלבנה • קטן שהגיע לחינוך • גיל חינוך • נער שנעשה ב"מ באמצע החודש • כשבירך בקטנותו

זמנה..... קכב

ברכת הלבנה בלילה • גדר זמן זה • ברואה את אורה סגי • ברכה כשנמצא באוירון • כשהלבנה שקעה ועולה באוירון לראותה • ברכה באוירון • נהנה מאורה ולא רואה אותה • בירך ולא ראה אותה קודם לכן • זמנה כל הלילה • בבין השמשות • קידוש לבנה אחר עלות השחר • בכה"ג שהוא טו' לחודש

מעלתה וסגולותיה..... קכג

כמקבל פני שכינה • יש לאומרה בנחת • לא יתעצל מלאומרה • סגולה לרפואה • סגולה לארס אישה • סגולה לאישה שאין וסתה מסודר • להינצל ממיתה • לא ימות במיתה משונה באותו החודש • לא יארע שום נזק ומיתה • לא ידאג כל אותו החודש • כשיש לו אפשרות או להתפלל או קידוש לבנה • קידוש לבנה קודם יציאה לדרך • סגולה שבחודש זה ימצאו הצלחה • סגולה נגד כאב שיניים • סגולה נוספת נגד כאב שיניים • סגולה נגד דלקת עיניים

נוסח ברכת הלבנה, וביאורה..... קכו

ביאורה • פועל אמת • רצון קוניהם • לעמוסי בטן • שהם עתידים • להפסיק בין שתתחדש לבין עטרת • סדר אמירתה

אמירתה בציבור וביחיד..... קכז

אמירתה ביחיד • כשא"א בעשרה • ברכה בשנים • כשיש עשרה האם יש ענין להמתין ליותר • המאריך בתפילתו האם יקצר בכדי לברך עם הציבור • ראוי שהש"ץ יברך בקול וציבור עימהם בלחש

נתכסתה הלבנה בעבים..... קכז

התכסתה בענן קלוש • כשהוא היום האחרון • כשהציבור מקדשים בכה"ג במוצ"ש מהני תנאי • ענן עב • התחיל לברך ואח"כ התכסתה הלבנה • כשחלקה מכוסה בענן • כשיועד שבזמן הברכה תתכסה הלבנה • מקומות שעננים מצויים הרבה בימי החורף • סימן טוב לכל החודש • תפילה לזמן שהלבנה מכוסה • מסך המבדיל בין האדם ללבנה • ברכת הלבנה מהחלון • ברכת הלבנה דרך חריכי התריס • ברכת הלבנה דרך משקפת • גזירת תענית בכה"ג שלא ברכו הלבנה

היום שמברך..... קל

מוצאי שבת • הטעם שיש לברך במוצ"ש • ברוב עם עד העשירי • בשלשה • בשנים • האם עדיף ברוב עם או זריזין • כשזמנה הוא ליל שישי • עשרה שהזדמנו לקדש הלבנה • ברכת

הלבנה וערבית • הבדלה בביהכ"נ וקידוש לבנה מה קודם • ה"ה מוצאי יו"ט • לבישת בגדים
נאים בחול • למעשה

קידוש לבנה במועדים מסויימים.....קלב

קידוש לבנה במוצאי שבת ויו"ט • קידוש לבנה קודם תשעה באב • שירת טובים מאורות וכדו' • כשיש לחוש לעננים • מוצאי ת"ב ושאר תעניות • למעשה • עשרה בטבת • לא ימלא כרסו • לא יקדש בלא מנעלים • הנועל נעלי גומי • כשהתענית בימים הראשונים של החודש • בתענית יחיד • כשאם יטעם יפסיד ברוב עם • כשחל ת"ב ביום חמישי • במוצאי תענית אסתר • קודם יוה"כ • למעשה • מנהג ירושלים • מוצאי יוה"כ • האם צריך לטעום קודם לכן • האם צריך מנעלים • ראוי ליטול ידיים • מוצאי שבת שחל בו יו"ט וכן בליל שבת • הטעם לכך • אם יעבור הזמן • שבת ויו"ט • ריקוד • כשיש שהות ללילה נוספת • קידוש לבנה וספירת העומר מה קודם • קידוש לבנה לאבל • יכול לקדש בחוץ • אמירתו בציבור • אמירת הפסוקים • אמירת שלום עליכם, ועליכם שלום • אחר שבעה • קידוש לבנה לאונן • קידוש לבנה בבית הקברות • כשיש מת בעיר

צורת האדם בשעת הברכה.....קלז

יברך בשמחה ויטבול קודם ברכת הלבנה • לבישת בגדים נאים • יאכל אם היה בתענית • סידור הברכה • ע"י הרהור • יברך מתוך סידור • היאך מברך • הנחת ידיו כבעמידה • יברך בנחת מילה במילה • מתי צריך להסתכל על הלבנה • כשהסתכל על הלבנה לפני זמן מה • ברכה מעומד • כשנסמך • לאפוקי מהלך • לאיזה כיוון יעמוד • עמידה על מקום חלול

סיום ברכת הלבנה.....קלט

אמירת סימן טוב וכו' • עוד כמה דקדוקים • אמירת ברוך יוצרך וכו' • היגיוו בצירה • כמה פעמים צריך לומר זאת • אומר כשם שאני רוקד ורוקד כנגדה • מתי יש לרקד • עיקר הנוסח • הנוסח ביחיד • לא יוכלו ליגע בנו לא בגופינו וכו' • יש מוסיפים סגולה נגד כאב שיניים • אמירת תיפול עליהם וכן למפרע • אמירת ג' פעמים שלום עליך • לכמה אנשים צריך לומר זאת • עניית שלום עליכם באמצע ברכת הלבנה • כשמקדש הלבנה ביחיד • אמירתו לרבו • אמירת דוד מלך ישראל חי וקיים, וריקודים אחר ברכת הלבנה • הכוונה בזה • סדר סיום ברכת הלבנה • כשאומר ג' פעמים אמן יפסיק ביניהם • שירת טובים מאורות או והיה אור הלבנה • ניעור שולי הבגדים • גם ינשק הציציות • אמירת עלינו לשבח אחר קידוש לבנה • ביחיד • בן ספרד שקידש הלבנה עם בני אשכנז • ראיית פני יצחק • ראיית הפנים בכסף • הפרשת מעות לצדקה • עשיית סעודה • שתיית יי"ש • עד מתי מברכים • למעשה • עבר זמן זה ולא עברו טו' מעת לעת • ליל טז' • לא עבר הזמן והיה ליקוי לבנה • לא קידש הלבנה מחמת עננים ובק"ש נראתה הלבנה • ק"ש קודמת לברכת הלבנה • כשבדעתו להתפלל ערבית מאוחר יותר • לא קידשו הלבנה והם באמצע קריאת המגילה • בכה"ג ביחיד • כשעדיין לא התחילו מגילה • ציבור שיש לפניו קידוש לבנה ומגילה • סוף זמנה בחו"ל • האם חייב להוציא ממון או להישאר ער עבור ברכת הלבנה • ממתי ניתן לברך • האם בעינן מעת לעת • כשיום השביעי הוא מוצ"ש • כשג' לחודש הוא באמצע השבוע • המנהג • יש הנוהגים לברך ז' ימים מעת לעת מהמולד • כשהציבור מברכים באמצע השבוע • בירך קודם שעברו ג' ימים • המקדש אחר ז' ימים וחושש

שלא יוכל לברך בזמן זה • במדינות שיש לחוש לימים מעוננים • הנוהג לברך אחר ז' ונמצא
בציבור שמברכים אחר ג' ימים • קידוש לבנה תחת כיפת השמים • תחת ענפי אילן מטריה
וכדו' • מרפסת מקורה • כשהוא חולה וכדו' • כשא"א • האם צריך לפתוח החלון • הדין בצואה
או אשפה וכדו' • צואה שנקרשה מחמת הקור • רואה צואה דרך החלון • כשמסופק אם זה
אשפה • אמירת ברכת הלבנה כנגד פח אשפה שברחוב • ברכה במקום נקי

נספח: ענינים והלכות

ערב ראש חודש במעגל השנה ..... קנא

ראש חודש במעגל השנה ..... קנח

עובדות והנהגות מגדולי ישראל בער"ח ר"ח וברכת הלבנה ..... קסד

תרומת הדשן • האריז"ל • הגר"א • הגר"ח פלאג"י זצוק"ל • החתם סופר • הגה"ק רבי מאיר
מפרימישלאן זצוק"ל • האדר"ת • הבן איש חי • הגרי"ז מבריסק זצוק"ל • האדמו"ר השר שלום
מבעלז זצוק"ל • האדמו"ר רבי אהרן רוקח זצוק"ל מבעלז • חכם אפרים כהן זצוק"ל • החזון
איש • חכם יעקב מוצפי זע"א • חכם סלמאן מוצפי זע"א • הקהלות יעקב • חכם יהודה צדקה
זצוק"ל • הגר"ש אויערבאך זצוק"ל • חכם ששון מזרחי זצוק"ל • חכם בן ציון אבא שאול
זצוק"ל • הרב יצחק כדורי זצוק"ל • הגרי"ש אלישיב זצוק"ל • הגר"ע יוסף זצוק"ל • חכם שלום
כהן זצוק"ל

סגולות ..... קעב

סגולת הלימוד בער"ח • לימוד פרקי אבות בער"ח • סגולה להינצל מכל צרה • צדקה בר"ח •
סגולה לזכירה • סגולה לאריכות ימים • סגולה לבנים • סגולה לירא"ש • סגולה לרפואה •
סגולה לארס אישה • סגולה לאישה שאין וסתה מסודר • להינצל ממיתה • לא ימות במיתה
משונה באותו החודש • לא יארע שום נזק ומיתה • לא ידאג כל אותו החודש

חלק שני: סימנים

סימן א: אי ר"ח איקרי מועד והאם יש בו דין שמחה ..... קעט

סימן ב: מראי מקומות בענין שמחת יו"ט ומועד ..... קפג

סימן ג: בענין מזונותיו של אדם קצובין לו ..... קפח

סימן ד: בענין הזכרת שמות המלאכים ..... קצה

סימן ה: מה הגורם להזכרת מעין המאורע האם שעת אכילה או שעת ברכה ..... ר

סימן ו: בענין הסתכלות על הלבנה ..... רו

סימן ז: בענין פסוק שלא פסקו משה ..... רט

מקור הדין ..... רט

מקומות שמצאנו חצאי פסוקים ..... רט

ישובים על כך..... רי
בקו' הרשב"א בברכות יד: ..... רלח
כמה עניינים נוספים בנידון זה ..... רלט
סיכום השאלות והתירוצים..... רמא
סימן ח: בענין ברוב עם הדרת מלך ..... רמו
סימן ט: בענין הזכרת שם ומלכות בתוך לימודו ..... רנג